

Моніторинг російського інформаційного простору

22.05.2025-29.05.2025

I. Російський ВПК

1. Загальний стан ВПК РФ

- i. Росія не розвалюється: як Кремль перебудовує економіку для війни¹*

Попри численні публікації про швидкий крах російської економіки, аналітики застерігають: РФ цілеспрямовано трансформує економіку на військові рейки, свідомо жертвуючи цивільними секторами. Замість обвалу — перебудова: громадянські сфери скорочуються, щоб звільнити ресурси для армії, ВПК і мобілізації.

На 2025 рік військові витрати становлять понад 13,5 трлн рублів (а з урахуванням прихованих статей — до 18,7 трлн), що дорівнює понад 9% ВВП. Міжнародні резерви РФ зросли до \$686 млрд, а витрати ФНБ (Фонду нацблагополуччя) спрямовано переважно на ВПК. Проводиться прихована мобілізація: через економічну кризу та боргове навантаження населення заохочують іти на війну — через виплати до 4,5 млн рублів. Масоване фінансування Ростеху та військових підприємств (\$200+ млрд). Розвиток військових технологій через «громадянські» наукові програми та промисловий шпіонаж. Субсидії на виробництво, зарплати, навчання кадрів, житло — все для втримання спеціалістів у секторі оборонки. Ідеї про швидкий крах РФ — небезпечні ілюзії, які шкодять стратегічному мисленню. Потрібно вивчати механізми виживання та адаптації російської воєнної економіки, використовувати слабкі місця (технологічну залежність, шпіонаж, «тіньовий» експорт).

- ii. Росія повертається на ринок Південно-Східної Азії з масштабною демонстрацією озброєння на виставці LIMA-2025²*

На міжнародній виставці LIMA-2025 у Малайзії, що проходила з 20 по 24 травня, Росія вперше з 2019 року представила об'єднану експозицію своєї оборонної продукції. У центрі уваги — винищувачі

¹ <https://nv.ua/opinion/ekonomika-rf-ne-ruhnet-ekspert-rasskazal-gde-rossiya-beret-dengi-na-voynu-50516345.html>

² <https://am.sputniknews.ru/20250521/89200588.html>

Су-57Е, Су-35С і Су-30СМ, комплекси ППО («Панцир-СМ», «Вікінг», С-350 «Витязь», С-400) і ударні безпілотики. Значна частина озброєння вже використовується на війні в Україні, що викликає інтерес потенційних покупців із країн регіону.

Окремий акцент зроблено на військово-морській техніці: патрульні кораблі проекту 22160, протимінні кораблі «Олександрит-Е» і підводні дрони. Російська сторона заявила про готовність до локалізації виробництва кораблів і БПЛА на верфях Малайзії. Також презентовано нові зразки космічної техніки — супутники «Канопус-В» і ракети «Союз-5». Участь у LIMA-2025 є частиною стратегії РФ з розширення експорту озброєнь у країни Азії в умовах західних санкцій.

iii. Китай забезпечує військову промисловість РФ спецхімією, електронікою та обладнанням³

Служба зовнішньої розвідки України повідомляє, що Китай масово постачає до Росії спецхімію, порох, станки та електроніку, критично важливі для оборонного виробництва. Зафіксовано поставки щонайменше на 20 військових підприємств РФ, а 80% електроніки в російських дронах має китайське походження.

Постачання здійснюються через мережу фірм-прокладок із приховуванням призначення товарів. Також задокументовано не менше шести великих партій спецхімії та щонайменше п'ять випадків авіаційного співробітництва. За даними СВРУ, йдеться не про окремі схеми, а про системну підтримку, яка дозволяє РФ утримувати високий рівень військового виробництва попри санкції.

iv. РФ отримує великі обсяги зброї з Північної Кореї⁴

Росія масово отримує озброєння з Північної Кореї через дефіцит власних технологій, інвестицій і комплектуючих. За даними Служби зовнішньої розвідки України, лише 20% техніки РФ — це новітні зразки, решта — стара відремонтована техніка зі складів.

³ https://antikor.com.ua/ru/articles/770330-kitaj-massovo-postavljaet-kremlju-spetshimiju-i-stanki-dlja-vpk#google_vignette

⁴ <https://www.5.ua/ru/myr/rf-poluchaet-bolshye-obemi-oruzhyia-iz-severnoi-korei-svoikh-tekhnolohiyi-y-ynvestytsyi-ne-khvataet-352187.html>

Із початку повномасштабної війни КНДР вже передала РФ 6 млн артилерійських снарядів, 120 САУ калібру 170 мм (М1989 Koksan) і 120 РСЗВ калібру 240 мм (М1991). У відповідь Москва, ймовірно, надає Пхеньяну ракетні, космічні й потенційно ядерні технології. Також з КНДР надходять фахівці й робоча сила — понад 13 800 осіб лише у 2024 році.

2. Підприємства ВПК РФ

i. Україна підірвала Болховський завод напівпровідникових приладів⁵

21 травня українські дрони завдали прицільного удару по Болховському заводу напівпровідникових приладів в Орловській області РФ — одному з ключових підприємств російської оборонної промисловості. Унаслідок атаки знищено виробничу частину заводу: будівля охоплена пожежею, дах обвалився, а обладнання для складання мікроелектроніки згоріло або пошкоджене. Це — найбільша втрата російської ВПК у 2025 році.

Завод виконував понад 2000 держконтрактів для потреб ВПК, включно з електронікою для ракет, авіації, РЕБ, систем управління та ядерної техніки. Серед замовників — структури «Росатома», «Роскосмоса» та розробники ракетно-космічної техніки. Продукція заводу постачалась на понад 560 підприємств оборонного комплексу.

Аналітики називають цей удар «по мозку армії РФ», адже йдеться про високотехнологічні компоненти, які неможливо швидко замінити через санкції та технологічну ізоляцію.

ii. Центральний інститут радіоелектроніки оштрафований на десятки мільйонів через дворічне прострочення освоєння виробництва⁶

Центральний інститут радіоелектроніки РФ затримав виконання дослідно-конструкторських робіт зі створення технології для СВЧ-електроніки на понад два роки. Через це Мінпромторг оштрафував установу на 64,6 млн руб. Замість запланованого завершення в

⁵ https://www.dialog.ua/russia/314169_1747830210

⁶ <https://mashnews.ru/czentralnyj-institut-radioelektroniki-oshtrafovan-na-desyatki-millionov-iz-za-dvuxgodichnoj-prosrochki-osvoeniya-proizvodstva.html>

листопаді 2022 року, інститут не впорався навіть до кінця березня 2025-го.

Ці роботи входять до державної програми розвитку оборонно-промислового комплексу. Їх мета — зменшити залежність від імпорту у сфері мікроелектроніки та налагодити виробництво полімерних композицій, які замінюють американські матеріали Cyclotene. Саме ці матеріали використовуються для ізоляції в сучасній військовій СВЧ-електроніці.

iii. КМЗ імпортозамістив чеський турбокомпресор для дизельних двигунів⁷

Кінгісепський машинобудівний завод (КМЗ) освоїв виробництво турбокомпресора типу Turbo C13, що раніше постачався з Чехії. Його використовують у дизельних двигунах ЯМЗ-534 різних модифікацій (до 170 кВт), зокрема у техніці спеціального призначення.

Розробка велась у межах програми імпортозаміщення та зворотного інжинірингу за грантом Агентства технологічного розвитку РФ (близько 30 млн рублів). Після півтора року робіт і стендових випробувань турбокомпресор допущено до серійного застосування і внесено до реєстру російської промислової продукції.

iv. В РФ атаковано завод "Енергія", що виробляє компоненти для БПЛА та ракет⁸

У місті Єлець (Липецька область, РФ) атаковано важливе підприємство російського ВПК — завод "Енергія". Після удару завод призупинив роботу. Підприємство спеціалізується на виробництві акумуляторів і батарей для БПЛА, авіації, флоту, систем зв'язку та РЕБ. Також виготовляє елементи живлення для ракет "Іскандер", "Кинжал", тренажерів, світлооптичні установки для автономного живлення, а також конденсатори для потреб Міноборони РФ. Завод співпрацює з Роскосмосом, ФСБ, МВС, МНС і Газпромом.

⁷ <https://mashnews.ru/kmz-importozamestil-cheshskij-turbokompressor-dlya-dizelnyix-dvigatelj.html>

⁸ <https://www.dw.com/ru/v-latvii-provera-ut-kompaniu-zapodozrennu-u-v-svazah-s-vpk-rossii/a-72637783>

Попри перебування під санкціями ЄС, США, Японії та інших країн, завод продовжував роботу до моменту атаки. Зараз виробництво зупинено.

- v. У Латвії перевіряють компанію, запідозрену у зв'язках із ВПК РФ⁹
У Латвії Служба держбезпеки (VDD) розпочала розслідування щодо компанії KLC group SIA, яку підозрюють у постачанні обладнання подвійного призначення до РФ в обхід санкцій. Про це йдеться у матеріалі The Insider.

За даними розслідувачів, у 2024 році компанія поставила в Росію продукцію на \$1,3 млн, зокрема компоненти від Siemens, Schneider Electric, Rockwell, Intel. Обладнання, призначене для управління промисловими процесами (газ, рідини, тиск, температура), зрештою опинилося на підприємствах, пов'язаних із російським ВПК, включаючи «Уралвагонзавод».

Хоча формально постачання здійснювалися через Казахстан і Киргизстан, слідство вважає, що це була схема обходу санкцій. 3 березня 2025 року в Латвії за такі дії передбачене покарання до 12 років ув'язнення. Компанія KLC group SIA коментарів не надала.

3. Зброя, технології та інше

- i. Модернізацію винищувача-перехоплювача МиГ-31 новими ракетами¹⁰

Об'єднана авіабудівна корпорація (ОАК) оголосила про модернізацію винищувача-перехоплювача МиГ-31 шляхом інтеграції нової ракети «повітря–повітря» великої дальності КС-172. Її заявлена дальність — понад 400 км, що суттєво перевершує західні (AIM-120D — до 180 км) і китайські (PL-15 — до 300 км) аналоги, роблячи її унікальною у своєму класі.

Розробка КС-172 раніше стикалася з технічними та фінансовими труднощами, однак нині повернулась як ключовий елемент посилення бойових спроможностей ВКС РФ. Компактні розміри

⁹ <https://www.dw.com/ru/v-latvii-proveraut-kompaniu-zapodozrennuu-v-svazah-s-vpk-rossii/a-72637783>

¹⁰ <https://focus.ua/voennye-novosti/706895-perehvatchiki-mig-31-vks-rf-vooruzhilis-raketami-klassa-vozduh-vozduh-ks-172>

ракети дозволяють її інтеграцію на різні типи літаків, підвищуючи гнучкість застосування.

Модернізований МиГ-31 отримує нову стратегічну роль: перехоплення літаків-розвідників, AWACS і танкерів противника ще до їхнього виходу в оперативні зони. Це значно зміцнює російський А2/AD-потенціал у критичних регіонах — Арктиці, Східній Європі й на Тихоокеанському напрямку.

ii. Холдинг «Високоточні комплекси» розпочав державні випробування плаваючого бронетранспортера БТ-3Ф¹¹

У Росії розпочалися державні випробування бронетранспортера БТ-3Ф — модернізованої машини на базі БМП-3, яка фактично є глибокою переробкою радянського БТР-50. Попри заявлений «новий» статус, технічні характеристики БТ-3Ф в ряді параметрів поступають як сучасним зразкам, так і самому БТР-50: зокрема, по числу десанту, динаміці та вогневій потужності. Новина особлива тим, що демонструє: РФ продовжує просувати морально застарілу техніку під виглядом «нової».

II. Імпортозаміщення

1. Імпортозаміщення в машинобудуванні

i. КМЗ імпортозамістив чеський турбокомпресор для дизельних двигунів¹²

Кінгісеппський машинобудівний завод (КМЗ) освоїв виробництво турбокомпресора типу Turbo C13, що раніше постачався з Чехії. Його використовують у дизельних двигунах ЯМЗ-534 різних модифікацій (до 170 кВт), зокрема у техніці спеціального призначення.

Розробка велась у межах програми імпортозаміщення та зворотного інжинірингу за грантом Агентства технологічного розвитку РФ (близько 30 млн рублів). Після півтора року робіт і стендових випробувань турбокомпресор допущено до серійного застосування і внесено до реєстру російської промислової продукції.

¹¹ <https://nv.ua/opinion/eksport-oruzhiya-rf-voenny-obozevatel-o-modernizacii-btr-50-50516012.html>

¹² <https://mashnews.ru/kmz-importozamestil-cheshskij-turbokompressor-dlya-dizelnyx-dvigatelj.html>

ii. Холдинг «СТАН» випустив імпортозаміщений модернізований фрезерний обробювальний центр для авіабудування та ВПК¹³

Холдинг «СТАН» Держкорпорації «Ростех» імпортозамістив порталний п'ятиосьовий фрезерний обробний центр моделі 2000VN для підприємств авіа-, двигунобудування та оборонно-промислового комплексу (ОПК). Серійний випуск верстата налагоджено на потужностях НВО «Станкостроение» в Стерлітамаку. Високотехнологічний порталний центр не має аналогів серед російського обладнання.

В оновленому обладнанні встановлено російську систему числового програмного керування, а також ключові компоненти — фрезерна поворотна головка, пневматичний вузол гальмування та інструментальний магазин.

«Верстати «СТАН» повністю задовольняють вимоги підприємств оборонно-промислового комплексу, авіа- та двигунобудування. Поряд з верстатом 2000VN холдинг налагодив виробництво і поставку ключовим підприємствам авіа-, машино- і двигунобудування, атомної промисловості імпортозаміщених фрезерних верстатів серії VMB, а також верстатів для глибинного шліфування серії SXS», — зазначає генеральний директор холдингу «СТАН» Борис Богатирьов.

2. Імпортозаміщення в електроніці

i. Холдинг «Росел» (входить до складу Ростех) завершив розробку понад 30 типоміналів буферних підсилювачів¹⁴

Підсилювачі використовують в системах радіозв'язку та локації, на заміну імпортних виробів. Росел планує розпочати їх серійне виробництво цього року. Розробкою нової електроніки в складі «Росела» займалося НВП «Пульсар».

¹³ <https://t.me/stankoinstrument/144>

¹⁴ <https://t.me/finkrolik/157076>

III. Машинобудування

1. Проблеми у російському машинобудуванні

- i. У найближчі шість років верстатобудуванню знадобиться близько 50 тисяч фахівців¹⁵

У найближчі шість років галузі верстатобудування будуть необхідні 50 тис. фахівців, при цьому чверть з них — це люди, які мають вищу освіту. Про це заявив голова Уряду РФ Михайло Мішустін під час зустрічі зі студентами технічних ВНЗ. Він окремо зазначив, що потрібні також фахівці з середньою спеціальною освітою в таких галузях, як мехатроніка, робототехніка, технічна експлуатація, обслуговування роботизованого виробництва, автоматичні системи управління.

Ця тема обговорювалася також під час відвідування головою Уряду виставки «Металообробка-2025» в Москві.

- ii. Російській промисловості гостро не вистачає верстатів¹⁶

У 2024 році російські підприємства закупили 693 тис. верстатів — на 30% менше, ніж роком раніше. При цьому 98% обладнання надійшло з імпорту, 71% — з Китаю, який фактично став монополістом на російському ринку.

Попри двократне зростання російського виробництва (до 11,4 тис. верстатів у 2024 році), подолати залежність не вдалося. Галузі потрібно 6–8 млрд євро для модернізації, тоді як заплановано лише 130 млрд рублів (~1,4 млрд євро) на 2025–2027 роки.

Уряд запустив програму підтримки на 52 млрд рублів, а віцепрем'єр Денис Мантуров запропонував заборонити закупівлю імпортного обладнання за наявності російських аналогів. Однак експерти вказують на проблеми з якістю та високою ціною російських компонентів, що стримує попит.

2. Інвестиції в російське машинобудування

- i. Півтори тисячі російських підприємств отримають підтримку в роботизації своїх виробництв¹⁷

Федеральний центр компетенцій у сфері продуктивності праці (ФЦК) допоможе російським підприємствам впроваджувати робіт у рамках національного проекту «Засоби виробництва та

¹⁵ <https://xn--90aivcdt6dxbc.xn--p1ai/articles/news/v-blizhayshie-shest-let-stankostroeniyu-ponadobitsya-okolo-50-tysyach-spetsialistov/>

¹⁶ <https://bb.lv/statja/ekonomika/2025/05/25/rossiiskoi-promyslennosti-ostro-ne-xvataet-stankov>

¹⁷ <https://frp74.ru/news/politory-tysyachi-rossiyskikh-predpriyatiy-poluchat-podderzhku-v-robotizatsii-svoikh-proizvodstv/>

автоматизації», який курує Мінпромторг Росії. Про це повідомив генеральний директор ФЦК Максим Папушенко на профільній сесії форуму «Металообробка-2025».

На цей час для участі відібрано 106 підприємств з 41 регіону, включаючи Південний Урал. 52 компанії вже підписали угоди. На семи виробництвах експерти ФЦК закінчили роботу і найближчим часом представлять свої рекомендації.

3. Співпраця РФ з іншими країнами у машинобудуванні

i. Інвестор з Китаю розглядає Тульську область як майданчик для будівництва заводу з випуску верстатів¹⁸

У квітні делегація Тульської області на чолі з губернатором Дмитром Міляєвим відвідала Китай. За підсумками візиту було зазначено, що інвестори з КНР розглядають можливість реалізації в Тульській області низки інвестпроектів.

Так, Great Wall Motor планує локалізацію виробництва коробок передачі на території заводу Naval в індустріальному парку «Узлова». Також обговорювалося будівництво в Тульській області заводу з випуску газових компресорів і запчастин для нафтогазової галузі. Крім того, повідомлялося про переговори з керівництвом компанії WEIDA про можливе спільне виробництво на території Тульської області.

У своєму телеграм-каналі губернатор регіону Дмитро Міляєв написав, що представники китайської компанії WEIDA відвідали Тульську область з візитом у відповідь. На цей час переговори про купівлю верстатів WEIDA веде АТ «Тулажелдормаш».

ii. Від постачань до спільного виробництва: розвиток машинобудування Білорусі та Красноярського краю¹⁹

Делегація Красноярського краю під час робочого візиту до Білорусі обговорила створення спільних виробництв. Одним із проєктів може стати підприємство з випуску та ремонту гірничої техніки для «Норильського нікелю». Основою для цього стане співпраця з білоруським «БелАЗом», частка якого на ринку Красноярського краю досягає 60%. На зустрічі в Білорусі обговорили перспективи локалізації потужностей у Сосновоборську.

¹⁸ <https://www.interfax-russia.ru/center/news/kitayskaya-weida-mozhet-postroit-v-tulskoy-oblasti-zavod-po-proizvodstvu-stankov-vlasti>

¹⁹ <https://trk7.ru/news/177243.html>

4. Нові розробки й машинобудівні заводи

- i. У Підмосков'ї побудують новий великий верстатобудівний завод²⁰*

Підприємство займе територію понад 16 гектарів, а його безпосередня площа складе 95 тисяч квадратних метрів. Реалізовувати проєкт буде компанія «СтанкоМашСтрой» разом з керівною компанією державного індустріального парку «Жуковський». Швидким цей процес не буде: план будівництва охоплює період аж до кінця 2032 року, коли будівництво буде завершено, а саме підприємство буде введено в промислову експлуатацію.

На заводі буде вироблятися широкий спектр верстатів і обробних центрів, включаючи фрезерні, токарні, свердлильні верстати, як з числовим програмним управлінням (ЧПК), так і без, преси, листозгинальні механізми та багато іншого.

- ii. У Новосибірську розробили першу російську лазерну систему для виробництва мікросхем²¹*

Установка працює на ультрафіолетовому випромінюванні з довжиною хвилі 257 нанометрів і призначена для створення фотошаблонів — ключових елементів при виготовленні електронних компонентів. Розробка замінить американські аналоги.

Система складається з лазера потужністю 10-30 міліват і волоконного підсилювача, що підвищує потужність до 15 ватів. Особливістю розробки став кристал для перетворення частоти випромінювання, що забезпечує високу точність друку.

Розробка належить компанії «Оптичні технології», резиденту новосибірського Академпарка. Технопарк.

- iii. «Калашников» представив перший російський автомат поздовжнього точіння з ЧПК²²*

Концерн «Калашников» вперше представив новий автомат поздовжнього точіння з ЧПК IZH Caliber 20 на міжнародній виставці «Металообробка-2025» в Москві. Це перший російський верстат

²⁰ <https://overclockers.ru/world/show/140420/v-podmoskove-postroyat-noviy-krupnyj-stankostroitelnyj-zavod> ;
https://www.vedomosti.ru/press_releases/2025/05/27/v-zhukovskom-postroyat-novii-stankostroitelnyi-zavod

²¹ <https://www.ferra.ru/news/v-rossii/novosibirskie-uchenye-sozdali-lazer-dlya-proizvodstva-mikroskhem-27-05-2025.htm>

²² <https://sdelanounas.ru/blogs/168618/>

такого типу, розроблений конструкторським бюро верстатобудівного дивізіону іжевського підприємства концерну.

IZH Caliber 20 являє собою високопродуктивний токарний автомат швейцарського типу з системою точного позиціювання. Верстат здатний виконувати комплексні операції обробки металу, включаючи точіння, свердління, розточування, нарізання різьби й фрезерування складних поверхонь. Його застосування особливо потрібний у виробництві прецизійних деталей для електроніки, приладобудування, годинникової промисловості та інших високотехнологічних галузей.

iv. Завод Роботів запустив у серійне виробництво промислового робота RusRobot GR-40²³

ТОВ «Завод Роботів» запустив лінію з виробництва нової моделі промислового робота вантажопідйомністю 45 кг.

Відмінною особливістю RusRobot GR-40 є його функціонал. Робот переміщається зверху над верстатами, завантаження і вивантаження заготовок також проводиться зверху безпосередньо в верстат, а не збоку, як у звичайних 6-осьових роботів. Завдяки такому рішенню досягається колосальна економія місця на виробництві, оскільки верстати можна ставити впритул один до одного.

Лінія з виробництва нових консольно-портальних роботів розрахована на виготовлення тисяч штук на рік і побудована за принципом «роботи роблять роботів». Ба більше, виробництво ключових компонентів нових роботів, в тому числі редукторів, також повністю роботизоване.

v. «Ростех» запускає серійне виробництво роботизованого комплексу «Кібермодуль ТехХ»²⁴

«РТ-Центр інжинірингу» компанії «РТ-Техприемка» Держкорпорації Ростех запустив у серійне виробництво роботизований комплекс «Кібермодуль ТехХ». Ця розробка призначена для автоматизації промислових процесів і покликана вирішити ключові завдання підприємств: підвищити продуктивність, скоротити витрати й подолати дефіцит технічних фахівців.

²³ <https://sdelanounas.ru/blogs/168594/>

²⁴ <https://www.atomic-energy.ru/news/2025/05/27/156133>

Кібермодуль ТехХ являє собою багатофункціональну роботизовану комірку, яка автоматизує завантаження і вивантаження заготовок на токарних і фрезерних верстатах з ЧПК. Серед ключових особливостей комплексу — експлуатація з великогабаритними верстатами, можливість роботи із заготовками вагою від 0,05 до 60 кг, а також модульна архітектура, що дозволяє гнучко налаштовувати систему під конкретні виробничі потреби.

IV. Стратегічні матеріали

1. Загальний стан галузі в РФ

- i. *Організація Роснедра заявляє про здатність Росії забезпечити світ рідкісноземельними металами*²⁵

Глава Роснедр Олег Казанов заявив, що Росія має достатньо запасів рідкісноземельних металів для забезпечення всього світу. За його словами, при поточному світовому споживанні 300 тисяч тонн на рік розвідані російські родовища містять 28,5 мільйона тонн РЗМ, що дозволяє забезпечувати глобальні потреби протягом десятиліть. При цьому, два найбільші російські родовища — Ловозерське, яке вже розробляється, та Томторське, освоєння якого тільки планується, разом містять 11 мільйонів тонн рідкісноземельних металів.

За останні десять років світове споживання РЗМ зросло втричі — з 100 до 300 тисяч тонн на рік. Проте, за словами керівника Роснедр, головними бенефіціарами глобальної екологічної програми є не рідкісноземельні метали, а традиційні промислові — мідь, нікель і кобальт. Саме ці метали забезпечують практично 100% світового приросту споживання в галузях нової енергетики та "зеленої" економіки.

- ii. *"Полюс" зміцнює лідерство в золотодобувній галузі Росії*²⁶
Компанія "Полюс", найбільший російський виробник золота, демонструє вражаючі результати роботи в Красноярському краї, який забезпечує понад 65% загального видобутку компанії. У 2024 році обсяг видобутку золота досяг 93,4 тонни, що на 20% перевищило показники попереднього року, а виручка зросла на 40% до \$7,3 мільярда.

²⁵ <https://souznedro.ru/novosti/novosti-otrasli/rosnedra-rf-v-sostoyanii-obespechit-mirovoe-potreblenie-redkozemel-nykh-metallov/>

²⁶ <https://prom-siberia.ru/industry/mining-industry/krasnoyarskij-kraj-ostayotsya-strategicheskim-regionom-dlya-kompanii-polyus/>

На Олімпідинському родовищі, найбільшому в портфелі компанії, у 2024 році видобуто 45,9 тонни золота при переробці 15,3 мільйона тонн руди. Коефіцієнт вилучення металу підвищився до 84,9% завдяки модернізації комплексу БІО та закупівлі нової гірничої техніки. На родовищі Благодатне обсяг видобутку руди зріс на 62% до 27,6 мільйона тонн, що дозволило отримати 15,5 тонни золота. Незважаючи на прогнозоване тимчасове зниження видобутку в 2025 році до 78-83 тонн через перехід на нові горизонти кар'єру Східний, "Полюс" готується до масштабного стрибка. До 2030 року запуск проектів "Сухий Лог", "Чертове Корито" та "Чульбаткан" може збільшити річний видобуток до 186 тонн.

У 2024 році компанія випустила 2,2 мільйона вуглецевих одиниць, підтримавши кліматичний проект з переведення енергопостачання на екологічні джерела. "Полюс" організував перші в Росії галузеві конференції з участю 250 експертів, підкресливши свою роль як центру компетенцій для всієї золотодобувної галузі.

2. Наслідки українсько-російської війни у контексті галузі

- i. Екологічна катастрофа: зона СВО забруднена літієм з дронів²⁷*

Російські експерти заявляють про серйозне екологічне забруднення території зони спеціальної військової операції літієм з акумуляторів безпілотників. За словами Дмитра Рубінштейна, гендиректора АНО "Центр безпілотних систем і технологій", за три роки бойових дій у ґрунт потрапило 4,5 мільйона літій-іонних батарей.

Щоденно в зоні конфлікту застосовується близько 10 тисяч FPV-дронів з обох сторін. Кожен безпілотник використовує акумулятор ємністю 1300-1800 мАг, що містить 0,3-1 грам літію. Експерти наводять різні оцінки забруднення: від 0,5 грама літію на дрон, до 3 грамів. На невеликій ділянці може знаходитися до 50 дронів, що становить близько 1,5 кілограма літію. Загальна кількість літію вздовж лінії зіткнення оцінюється в 2-2,5 тонни.

Концентрація 2-3 міліграми на кілограм ґрунту вже негативно впливає на рослини та мікроорганізми, а 10 мг/кг є критичною. Літій накопичується в організмі, викликаючи проблеми з

²⁷ <https://mashnews.ru/ekologicheskaya-katastrofa-v-zone-svo-zemlya-zarazhena-litiem-iz-akkumulyatorov-bespilotnikov.html>

щитоподібною залозою, серцем і диханням. Летальна доза починається з 5 грамів.

Окрім літію, акумулятори містять катіони перехідних металів — нікель, кобальт, алюміній, які можуть викликати онкологічні захворювання. Територія також засмічена оптоволоконними нитками довжиною до 40 км, що використовуються для керування дронами. Експерти зазначають, що альтернативи літій-іонним батареям поки немає, хоча розробляються натрієві акумулятори.

3. Міжнародна співпраця

і. ЄС збільшив імпорт російського нікелю до 23% попри санкції²⁸

Європейський Союз значно наростив закупівлі російського нікелю, незважаючи на численні санкційні пакети проти Москви. За даними Євростату, у березні російський ресурс посів друге місце в європейському імпорті з показником 107,6 мільйона євро — максимум з листопада 2023 року.

За рік поставки металу з Росії зросли на третину, а частка країни в європейському імпорті збільшилася з 18% до 23%. Лідерство утримує американський нікель (117,6 мільйона євро), за ним іде російський, третє місце займає британський (63,9 мільйона євро).

Основними покупцями виступають три країни: Фінляндія збільшила імпорт у 1,4 раза до 72,3 мільйона євро, Нідерланди наростили поставки на п'яту частину до 35,3 мільйона євро, Естонія імпортувала на 103,2 тисячі євро. Парадоксально, що найбільше російського нікелю купує Фінляндія, чий міністр закордонних справ Еліна Валтонен публічно підтримує повне ембарго на цей метал. Експерти пояснюють: Москва забезпечує 80% поставок нікелю, необхідного для виробництва нержавійки та спеціальних сплавів для авіа- та ракетобудування.

Нікель критично важливий для "зеленого переходу" ЄС — виробництва електрокарів, сонячних батарей та акумуляторів. Альтернативи обмежені: індонезійський метал коштуватиме значно дорожче через транспортні витрати. Експерти прогнозують, що санкції проти російського нікелю збільшать його вартість лише на 5%, оскільки основний споживач — Китай — продовжить закупівлі.

²⁸ <https://ria.ru/20250526/nikel-2018751209.html>

V. Обхід санкцій

1. Обхід санкцій

- i. *Німецька фірма Kontron постачала Росії технології, незважаючи на санкції*²⁹

Розслідування Politico показало, що компанія Kontron, яка працює в ЄС, Великобританії та Америці, використовувала свою словенську дочірню компанію для експорту телекомунікаційних технологій на суму понад 3,5 млн євро до свого російського підрозділу наприкінці 2023 року.

Серед експортованих технологій був продукт подвійного призначення, який може контролювати і перехоплювати трафік зв'язку, відомий як SI3000.

Компанія заявила, що поставки, які включали високотехнологічні товари та товари подвійного призначення, заборонені санкціями ЄС після вторгнення Росії в Україну, були існуючими замовленнями, дозволеними завдяки експортним ліцензіям, наданим їй урядом Словенії. Вона заявила, що припинила всі нові поставки після нової хвилі санкцій у червні 2023 року.

- ii. *Росія супроводжує «тіньові танкери» в Балтії військовими кораблями*³⁰

Про це заявив міністр оборони Фінляндії Антті Хяккянен. Активність Росії на Балтійському морі помітно збільшилася, що посилює напруженість у регіоні, сказав він. Однак для самої Фінляндії поки що Росія не становить небезпеки.

«Я не бачу ніякої безпосередньої загрози для Фінляндії. Але Росія зміцнює свої військові можливості і є агресивним і небезпечним сусідом для всієї Європи, це зрозуміло. Проте, люди можуть бути абсолютно спокійними - хоча Росія і проводить ці перестановки, і сусідство з нею несе свої ризики», - пояснив міністр.

²⁹ <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2025/05/23/7513761/>

³⁰ <https://censor.net/ru/news/3554534/rf-ohranyaet-tenevovi-flot-voennymi-korablyami>

iii. Грецькі танкери повернулися до перевезень російської нафти в 2025 р.³¹

Частка танкерів, керованих грецькими компаніями (без урахування офшорних компаній), у січні 2025 р. різко зросла з 7% до 16%, а в травні досягла 24% (рівень середини 2023 р.).

Греки замінили компанії з ОАЕ та Китаю. Частка Росії та інших країн залишається стабільною.

Основні причини - це падіння цін на російську нафту нижче межі в \$60/бар. і внесення танкерів до санкційних списків ЄС і США, де більшість танкерів - це саме судна з ОАЕ та Китаю.

2. Результати і наслідки обходу санкцій

i. Китай забезпечує для Росії 80% обходу санкцій³²

Як повідомляє Tagesschau, це зазначено у внутрішньому звіті МЗС Німеччини, підготовленому за результатами засідання Ради ЄС із закордонних справ 20 травня.

«Конфіденційний документ Міністерства закордонних справ Німеччини розкриває, яких результатів досягли санкції проти Росії і де залишаються труднощі. Одна проблема – Китай, інша – США», – йдеться в повідомленні. У звіті зазначено, що введені санкції істотно вплинули на російську економіку. Також ЄС зміг обмежити експорт товарів військового призначення через Вірменію, Сербію, Узбекистан та Індію. Однак проблеми залишаються з Казахстаном, ОАЕ та Туреччиною, які не надають повних даних про припинення експорту.

Відзначається, що під час засідання Ради Європейського Союзу уповноважений ЄС з санкцій Девід О'Салліван підкреслив, що Китай, разом з Гонконгом, відповідає за 80% обхідних шляхів, але заперечує свою причетність. У той же час, залучення компаній з ЄС також послаблює позицію Єврокомісії в переговорах з третіми країнами. Документ також інформує про успіхи Євросоюзу в боротьбі з «тіньовим флотом» РФ. Під час засідання О'Салліван закликав до рішучих дій проти портів у Туреччині, Індії та Малайзії, які обслуговують ці судна.

³¹ <https://www.tbank.ru/invest/social/profile/basebel/73384608-cdcb-4b3d-88a6-8edfcb268bcf/?author=profile>

³² https://antikor.com.ua/ru/articles/770742-mid_germanii_kitaj_obespechivaet_dlja_rossii_80_obhoda_sanktsij

VI. Нові санкційні пакети та регулювання

1. Санкції ЄС

i. Парламент ЄС проголосував за мита на продукцію з РФ і РБ³³

Підвищення на 50 відсотків мит на ряд сільськогосподарських товарів з Росії та Білорусі схвалив у четвер, 22 травня, Європейський парламент у Брюсселі. Йдеться про продукти, які досі не обкладалися жодними митними зборами ЄС, серед них - цукор, оцет, борошно та корми для худоби. Таким чином, як тільки новий закон набуде чинності, весь сільськогосподарський імпорт з Росії буде обкладатися митами Євросоюзу.

Євродепутати також підтримали введення 6,5-відсоткових мит на добрива з Росії та Білорусі, плюс додаткові збори по 40-45 євро за тонну протягом 2025-2026 років. До 2028 року ці мита зростуть до 430 євро за тонну. Законопроект був прийнятий у першому читанні. Його підтримали 411 депутатів, 100 проголосували проти, 78 - утрималися.

Отже, Європарламент прийняв пропозицію, з якою наприкінці січня виступила Єврокомісія. Тепер за неї має проголосувати Рада ЄС.

ii. ЄС пропонує знизити ціну на російську нафту з 60 до 45 доларів за барель³⁴

Європейська комісія пропонує знизити граничну ціну на російську нафту з 60 до 45 доларів за барель в рамках нового 18-го пакету санкцій.

Однак ініціатива поки що не має єдиної підтримки ні серед країн ЄС, ні серед партнерів по G7. Хоча пропозицію підтримали Франція, Німеччина, Італія, Велика Британія та ЄС, вона не увійшла до підсумкового документа останньої зустрічі G7 в Канаді через позицію Сполучених Штатів. Міністерство фінансів США від коментарів утрималося.

iii. ЄС розглядає відключення 20 російських банків від SWIFT³⁵

Влада Євросоюзу обговорює можливість відключення понад 20 російських банків від системи SWIFT в рамках нового пакета санкцій проти Росії.

³³ <https://www.dw.com/ru/evroparlament-progolosoval-za-posliny-na-produkciu-iz-rf-i-rb/a-72629470>

³⁴ <https://uatv.ua/es-predlagaet-snyzyt-tsenu-na-rossyjskuyu-neft-s-60-do-45-dollarov-za-barrel-ft/> ; <https://www.dw.com/en/eu-uk-push-for-lowering-russian-oil-price-cap-amid-us-reticence/a-72644399>

³⁵ <https://www.svoboda.org/a/es-rassmatrivaet-otklyuchenie-20-rossijskih-bankov-ot-swift-/33423145.html>

За інформацією Bloomberg, Єврокомісія консультується з країнами-членами ЄС, але терміни прийняття рішення поки не визначені. Також обговорюється введення нових торгових обмежень на суму близько двох з половиною мільярдів доларів, щоб скоротити доходи Росії й обмежити доступ до технологій для виробництва зброї.